

DE HOE-VRAAG BEANTWOORDEN DE MENSEN IN EN OM HET UMCG ZELF

‘Dát het ziekenhuis rookvrij wordt, staat vast’

Alle umc's willen rookvrij worden, hebben ze verklaard. Het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG) is het vanaf volgend jaar. Hoofd Healthy Ageing Team Josine van 't Klooster is de spin in het web van het tabakloze ziekenhuis in wording.

KEES VAN DE VEEN

Josine van 't Klooster: 'Tabak is een vraagstuk dat het hele bedrijf aangaat'.

Een bestuursvoorzitter die maatschappelijke problemen niet mijdt, een hoofd Healthy Ageing Team die eerst lobbyist in Brussel was, en verslavingsarts en anti-tabaksgoeroe Robert van de Graaf om de hoek: UMC Groningen heeft alles in zich om per 1 januari 2019 als eerste umc vrij van tabak te worden. Bestuursvoorzitter Jos Aartsen liet afgelopen jaar namens de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU) weten dat alle umc's rookvrij willen worden en dat het UMCG voorop gaat.

Maar hoe maak je een umc rookvrij? Volgens Josine van 't Klooster, hoofd Healthy Ageing Team, begon het in 2016 met de Healthy Ageing-lezing voor medewerkers door longarts Wanda de Kanter. De posters die ze ter aankondiging ophing, werden in de rookhutten op het terrein steeds weggescheurd. Ze vroeg de secretaresse elke dag een nieuwe op te hangen. De lezing van De Kanter was een omslag, vertelt Van 't Klooster: 'De zaal zat tjokvol en was helemaal stil. De Kanter bracht haar boodschap dat verslaving een ziekte is en dat de industrie jongeren verleidt om haar overlijdende klandizie te vervangen.

Het begon met de Healthy Ageing-lezing

“Waar zijn we mee bezig met onze *healthy ageing*?”, dacht ik toen eigenlijk pas.’

Draagvlak

Haar netwerkkwaliteiten kwamen Van 't Klooster goed van pas toen ze afgelopen jaar de opdracht kreeg om een werkgroep om zich heen te formeren. De directeur Medische Zaken, Kwaliteit & Veiligheid schoof enthousiast aan. De directeur én de manager Bouw & Facilitair volgden, net als verslavingsarts Robert van de Graaf van Verslavingszorg Noord-Nederland. Ook communicatie en P&O zijn vertegenwoordigd. Van de Graaf – de enige externe – is in zijn nopjes met de samenwerking:

‘Een umc is dé vindplaats van rokers. Het loopt daarbij niet over van verslavings-expertise, maar wel van overredingskracht: voor het umc gaan deuren open die voor mij gesloten blijven. We maken mooi gebruik van elkaars kunnen.’ Een vrolijk kinderschilderij met de woorden ‘Op weg naar een rookvrije generatie’ bij de hoofdingang, wijst bezoekers op de inzet van het UMCG. Sinds een jaar hangen daar ook blauwe touwen met ‘rookvrije zone’ erop en verwijzen borden naar het rookgebied naast het ziekenhuis. De hoofdingang wordt nu al gemeden door rokers, maar dat geldt niet voor de vierentwintig overige buitendeuren die het

ziekenhuis telt. Dát het ziekenhuis rookvrij wordt, staat vast, ‘een top-downbeslissing’, zegt Van 't Klooster, maar de hoevraag moet door de mensen in en om het huis worden bepaald. Als ze dat zelf mogen invullen, ontstaat draagvlak en daar valt of staat de hele exercitie mee, weet de voormalig lobbyist als geen ander. Tabak is een vraagstuk dat het hele bedrijf aangaat en dat je niet kunt afdoen door een tiental representanten naar hun mening te vragen, zegt ze. Daarom wordt er online een anonieme chatruimte ingericht, waarin twintig mensen meepraten per doelgroep: de dertienduizend werknemers, de honderdduizenden patiënten,

Met posters – hier bij de hoofdingang van het UMCG – wordt roken ontmoedigd.

de circa vierduizend omwonenden, de tweehonderd dagelijkse leveranciers en evenzovele taxichauffeurs, de werknemers van de zestig startups op het terrein, de bijna vijfduizend studenten en wie verder maar zijn mening wil geven. ‘We staan midden in een woonwijk en rokers lopen straks misschien de wijk in voor hun ritueel. Naast het ziekenhuis ligt een speeltuintje, we moeten niet hebben dat mensen daar een sigaret gaan opsteken’, deelt Van ’t Klooster de zorgen van het ziekenhuis, dat met de gemeente in gesprek is om de stoep langs het hek onder de zeggenschap van het UMCG te brengen. ‘Dan zijn er de ok-medewerkers die hun groene pak moeten uitdoen, voor hen is de middagpauze te kort om te gaan roken. Hoe lossen we dat op? We hopen het van henzelf te horen’, aldus Van ’t Klooster. Patiëntvertegenwoordigers denken mee over de nieuwbouw voor de afdeling Psychiatrie, waar nu nog binnen rookruimtes voor de patiënten bestaan.

Noord-Koreaanse cijfers

Speciale software moet alle input snel verwerken die in mei online wordt geoogst, zodat in juni een beleidsplan klaarligt. Daarin zal de nieuwe gedragsregel voor medewerkers ‘tijdens het werk roken we niet’ zijn opgenomen, die ook in vacatures zal worden uitgedragen. Medewerkers mochten zich deze zomer al uitspreken over het tabaksonthoudingsbeleid van het ziekenhuis. Ruim 85 procent is het eens met een rookvrij UMCG – ‘Noord-Koreaanse cijfers’, aldus Van ’t Klooster – en 63 procent vond dat het ziekenhuis meer moest doen aan rookonthouding bij het personeel. Drie umc’s en twee perifere ziekenhuizen hebben deze personeelsenquête opgevraagd voor hun eigen

Nieuwe
gedragsregel:
‘Tijdens het werk
roken we niet’

HEALTHY AGEING SPEERPUNT UMCG

Healthy ageing, ofwel oud worden met meer gezonde jaren, is sinds 2006 speerpunt van het UMCG. Samen met kennisinstellingen in binnen- en buitenland, regionale overheden en bedrijven onderzoekt het ziekenhuis hoe mensen gezond en actief ouder kunnen worden. Het onderzoek bestrijkt de gehele levensloop en is gericht op preventie, mechanismen van ziekten en innovatieve diagnostiek en behandeling. Het hoofd van de afdeling, Josine van ’t Klooster, is verantwoordelijk voor lobby, strategie en het delen van de kennis over *healthy ageing* met de zorg en de maatschappij.

personeel. Het pionierende UMCG werkt met andere ziekenhuizen aan een draaiboek voor zorginstellingen om rookvrij te worden, zegt Van ’t Klooster. Het volgt pilots bij andere ziekenhuizen op de voet, zoals het Medisch Centrum Leeuwarden dat gratis nicotinepleisters uitdeelt, en het AMC dat zijn psychiatrische unit rookvrij maakt.

Hulp inzetten

Naast de kopzorgen voor de afdeling Bouw & Facilitair over een nieuw ‘infpunt healthy ageing’ bij de zijingang, over borden, touwen, hutten en peuken, kan ook de directeur Medische Zaken aan de bak voor een tabaksvrij huis. Het epd dat afgelopen december operationeel ging, bevat de vraag: ‘Rookt u?’ Maar de essentiële vervolgstappen ontbreken, zoals de vraag of de wens bestaat om te stoppen. Van ’t Klooster: ‘Dan is het goed om de directeur Medische Zaken in de taskforce te hebben, want zij gaat over het epd en kan aanpassingen snel regelen.’ Op haar bord ligt ook de ‘*Very Brief Advice*’-training van de drieduizend artsen plus verpleegkundigen. Daarmee kunnen ze in dertig seconden rookgedrag opsporen en hulp inzetten, een bewezen effectieve methode. ‘Het is onethisch als je weet dat iemand rookt en je zegt er als zorgprofessional niks over’, zegt Van ’t Klooster. Met de eerste lijn en verzekeraars in de regio gaan we in gesprek over hulp bij stoppen met roken, want lang niet alle patiënten

en werknemers die dat willen, kunnen terecht op de kleine rookstoppoli die de longartsen in de lucht houden. ‘Zo’n poli is bovendien basiszorg die niet in het zorgpakket van een umc valt’, stelt Van ’t Klooster.

Olievlek

Zo verspreidt het initiatief van het UMCG zich als een olievlek over de rest van de regio. Ook de burgemeester van Groningen maakt zich hard voor de ‘Rookvrije stad’ en inmiddels doen zesentwintig organisaties hieraan mee: voetbalclub FC Groningen, de universiteit, scholen, kinderopvang, kraamzorg, verzekeraar Menzis, speeltuinen et cetera. Het UMCG heeft een enorm bereik, weet Van ’t Klooster. ‘We zijn de grootste werkgever van Noord-Nederland en jaarlijks doen we 850.000 consulten en al die patiënten nemen vaak ook nog iemand mee.’ Het naburige Martini Ziekenhuis en de verslavingszorginstellingen gaan een identiek beleid voeren, vertelt Van ’t Klooster, waarmee het ziekenhuis hoopt te voorkomen dat patiënten zeggen: ‘Als ik hier niet mag roken, dan ga ik wel naar het Martini.’ ■

web

Meer artikelen over de lobby tegen roken vindt u onder dit artikel op medischcontact.nl/artikelen.